

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет фізичної культури
Кафедра фізичної реабілітації та медико-біологічних основ фізичного
виховання

Дипломна робота магістра

з теми «**ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ПІДХІД ДО ЗАСТОСУВАННЯ
ЗАСОБІВ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПРИ РІЗНИХ ТИПАХ
ХРОНІЧНОГО ГАСТРИТУ**»

Виконала: студентка 2 курсу,
групи ФТб1-М18z
спеціальності 227 Фізична терапія,
ерготерапія

Петравчук Вероніка Сергіївна

Керівник Христич Т.М. доктор медичних
наук, професор

Рецензент Михальський А.В. кандидат
медичних наук, доцент кафедри
психолого-медико-педагогічних основ
корекційної роботи

Кам'янець-Подільський - 2019 р.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ОСНОВНІ КЛІНІЧНІ ДАНІ ПРО ХРОНІЧНИЙ ГАСТРИТ	7
1.1 Етіологія і патогенез хронічних гастритів	7
1.2 Класифікація хронічних гастритів	13
1.3 Клінічна картина хронічних гастритів	18
1.4 Діагностика хронічного гастриту	22
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПРИ ХРОНІЧНОМУ ГАСТРИТІ	28
2.1 Медикаментозне лікування хронічного гастриту	28
2.2 Клініко-фізіологічне обґрунтування застосування засобів фізичної реабілітації при хронічному гастриті	36
2.3 Характеристика засобів фізичної реабілітації у різних періодах реабілітації	40
РОЗДІЛ 3 РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНН І ЇХ ОБГОВОРЕННЯ	48
3.1 Аналіз ефективності застосування засобів фізичної реабілітації у хворих хронічним гастритом	48
3.2 Матеріал і методи дослідження	52
3.3 Програми реабілітації пацієнтів при хронічному гастриті типу А	58
3.4 Програми реабілітації пацієнтів при хронічному гастриті типу В	64
ВИСНОВКИ	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	70
ДОДАТКИ	76

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

АГ – аутоімунний гастрит

ДПК – дванадцятипала кишка

ХГ – хронічний гастрит

ЛФК – лікувальна фізична культура

СОШ –слизова оболонка шлунка

СМС – синусоїдальних модульованих струмів

УФО – ультрафіолетове опромінення

ФГДС – фіброгастродуоденоскопія

ЦНС – центральна нервова система

Нр (*H. pylori*) – *Helicobacter pylori*

ВСТУП

Актуальність дослідження зумовлена тим, що хронічний гастрит (ХГ) відноситься до надзвичайно поширених захворювань. Це одне з найбільш частих захворювань органів травлення. Поширеність ХГ в популяції надзвичайно велика і складає 50-80% усього дорослого населення. Частота гастритичних змін слизової оболонки та їх вираженість підвищуються з віком. L. Demling відзначає, що частота хронічного гастриту серед населення з кожним роком життя зростає на 1,4%. Тому ХГ є не лише найпоширенішим захворюванням органів травлення, але і найбільш актуальною проблемою сучасної гастроентерології.

Хронічний гастрит розглядається деякими авторами як попередник виразкової хвороби шлунку і дванадцятипалої кишки (Губачев Ю.М. із співавт., 1990). Його наявність є чинником ризику для розвитку новоутворень в шлунку.

У структурі хронічних гастритів 70% складають гастрити, що асоціюються з *Helicobacter pylori* (тип В), 15-18% – аутоімунний хронічний гастрит (тип А), близько 10% – гастрити, асоційовані з нестероїдними протизапальними засобами, менше 5% складають рефлюкс-гастрити (тип С) і до 1% припадає на рідкісні форми ХГ [11, с. 85; 38, с. 4].

Одним із завдань сучасної клінічної медицини є своєчасне і ефективне лікування, яке б сприяло тривалій ремісії. Дане завдання можна вирішити лише в тому випадку коли поряд із медикаментозними методами лікування кожної хвороби будуть використовуватись і засоби фізичної реабілітації.

Збільшення термінів ремісії захворювання, профілактика ускладнень, максимальне відновлення працездатності хворих на хронічний гастрит можливо тільки при комплексному підході до реабілітації. Комплексний підхід передбачає застосування таких реабілітаційних заходів як медикаментозне лікування, ЛФК, дієту, фізіотерапію і масаж.

На підставі вивчення проблеми реабілітації хворих хронічним гастритом встановлено, що велике місце в системі відновного лікування займають лікувальна фізична культура, масаж, дієтотерапія. Вони дозволяють зменшити важкість перебігу захворювання, підвищити імунітет і реактивність організму [26, с. 63; 62, с. 712; 63, с. 1143].

Найбільш важливим результатом застосування засобів фізичної реабілітації є не тільки лікування самого захворювання, але й відновлення функціонального стану пошкодженого органу та всього організму в цілому.

Об'єкт дослідження – фізична реабілітація хворих при різних типах хронічного гастриту.

Предмет дослідження – диференційований підхід до застосування засобів фізичної реабілітації.

Мета дослідження – теоретичний аналіз літератури та узагальнення відомостей наукової, методичної та спеціальної літератури, клінічні методи, наукове обґрунтування та оцінка ефективності програми фізичної реабілітації при хронічному гастриті різного типу.

Завдання дослідження:

1. Дослідити особливості скарг хворих, секреторної функції шлунка хворих на хронічний гастрит типу А і В перед початком реабілітаційних заходів.
2. Вивчити і проаналізувати літературні джерела з проблеми фізичної реабілітації хворих з хронічним гастритом типу А і В.
3. Обґрунтувати лікувальну дію ЛФК та лікувального масажу при даній патології.
4. Дослідити особливості скарг хворих, секреторної функції шлунка хворих на хронічний гастрит типу А і В перед початком реабілітаційних заходів.
5. Розробити програму фізичної реабілітації для хворих ХГ типу А і В, яка включає лікувальну фізичну культуру та масаж. Оцінити ефективність програми фізичної реабілітації на підставі вивчення динаміки досліджуваних

показників у хворих на хронічний гастрит типу А і В у ході реабілітаційного процесу.

Методи дослідження:

Для вивчення ефективності фізичної реабілітації у хворих на хронічний гастрит нами застосовувалися: аналіз і узагальнення літературних джерел, аналіз амбулаторних карт хворих, аналіз та узагальнення скарг хворих, результатів дослідження секреторної функції шлунка, методи математичної статистики; аналіз літературних джерел.

Практичне значення одержаних результатів

Практичне значення роботи полягає в тому, що розроблена методика фізичної реабілітації дозволяє ефективно підвищувати ефективність лікування хворих з хронічним гастритом, може бути використана фахівцями з фізичної реабілітації в умовах поліклініки, реабілітаційних центрах та при підготовці фахівців з фізичної терапії..

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження доповідались та отримали схвалення на щорічній науковій конференції студентів і магістрантів за підсумками НДР у 2018 році Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (24 квітня 2019 року).

Публікації. Наукова стаття «Диференційований підхід до застосування засобів фізичної реабілітації при різних типах хронічного гастриту» направлена до друку.

Структура роботи. Роботу викладено на 69 сторінках основного тексту. Вона містить 8 таблиць і 1 рисунок. Дипломна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку 63 використаних літературних джерел і додатків.

ВИСНОВКИ

Фізична реабілітація – важлива складова відновного лікування хворих на хронічний гастрит. Її проведення необхідне для зміцнення м'язів живота, зниження запальних явищ, покращення психоемоційного стану хворих, підсилення трофічних процесів у шлунку, нормалізації процесів травлення. Важливу роль в лікуванні хронічного гастриту відіграють засоби фізичної реабілітації, а особливо фізичні вправи – спеціально організовані з певною метою і строго дозовані рухи. Вони є одними з важливих факторів, що підтримують життєдіяльність людини.

Значення лікувальної фізкультури, як одного з основних складників не лише в лікуванні, але і в профілактиці гастриту, дуже велике. Застосування лікувальної фізкультури при лікуванні хронічного гастриту підвищує ефективність комплексної терапії хворих, прискорює терміни одужання і попереджає подальший прогрес цього захворювання.

Фізична реабілітація при ХГ має проводитись диференційовано з урахуванням клінічної картини та характеру секреторної діяльності.

Використання різних засобів і форм фізичної реабілітації сприяє підтримці на належному рівні стану ЦНС та функціонуванню травної системи. Особливості перебігу ХГ, часті рецидиви, вимагають тривалого протирецидивного і профілактичного лікування, визначають необхідність ширшого використання засобів фізичної реабілітації на різних етапах відновного лікування.

Застосування фізичної реабілітації, в першу чергу лікувальної фізкультури і масажу, дає можливість попереджувати прогресування патологічного процесу та досягти стійкої і тривалої ремісії захворювання.

1. Результати даного дослідження дозволили оцінити ефективність диференційованого застосування реабілітаційних заходів у хворих з хронічним гастритом при різних рівнях кислотоутворення в тілі шлунку.

2. Диференційоване застосування фізичної реабілітації при хронічному гастриті сприяло зменшенню скарг у 80% хворих основної групи (зникнення болю, печії, відрижки), покращенню самопочуття (сон, настрій, апетит).

3. Провівши порівняння між контрольною і основною групою ми виявили, що в основній групі хворих більшість симптомів хвороби зникали в середньому на 5 днів раніше ніж у контрольній. Таким чином термін одужання в основній групі був коротшим ніж в основній.

4. Виходячи з результатів проведеного дослідження, можна відмітити, що диференційований підхід у застосуванні фізичної реабілітації є невід'ємною частиною в лікуванні хронічного гастриту різного типу. Рациональне і диференційоване використання засобів фізичної реабілітації сприяє зниженню запального процесу, запобіганню ускладнень, зниженню больового синдрому, нормалізації кислотоутворення, усуненню неприємних відчуттів у шлунку і покращенню загального стану хворих, а також більш ранньому одужанню хворих.

Отже, проведене дослідження доводить необхідність застосування диференційованої програми фізичної реабілітації при різних типах хронічних гастритів і показало свою ефективність та може бути рекомендоване для використання на амбулаторному етапі лікуванні пацієнтів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бісмак О.В., Мельнік Н.Г. Основи фізичної реабілітації: навч. посіб. Х.: Вид-во Бровін О.В., 2010. 120 с.
2. Внутрішні хвороби: Навч. посібник / О. О. Якименко, Л. В. Закатова, В. В. Дець, Ю. Я. Дзюба, Г. Ф. Латишева, О. Є. Кравчук, М. М. Базарченко, В. С. Колюча, А. В. Чередніченко, А. О. Коцюбко; За ред. О. О. Якименко. Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2003. 372 с.
3. Внутрішні хвороби. Підручник для студентів стоматологічних факультетів. / За ред. М.С. Расина. Полтава. ЧФ «Форміка». 2002. 344 с.
4. Внутренние болезни / В. В. Скворцов. (Новейший медицинский справочник). М. : Эксмо, 2010. 1072 с.
5. Гастроэнтерология и гепатология: учебное пособие / С.С. Бацков; под ред. С.С. Алексанина; Всерос. центр экстрен. и радиац. медицины им. А.М. Никифорова МЧС России. СПб.: Политехника-сервис, 2014. 260 с.
6. Гребнев А. Л. Пропедевтика внутренних болезней : учебник. 5-е изд., перераб. и доп. М. : Медицина, 2001. 592 с.
7. Григорьев П.Я., Яковенко А.В. Клиническая гастроэнтерология. М. : Медицинское информационное агентство, 2004. 768 с.
8. Громнацкий Н.И. Внутренние болезни: Учебник для студентов медицинских вузов. М.: Издательство «Медицинское информационное агентство», 2010. 688 с.
9. Губергриц А.Я., Линевский Ю.В. Лечебное питание: справ. Пособие. 3-е изд. К. : Вища шк. Головное изд-во, 1989. 398 с.
10. Диетология. 4-е изд. / Под ред. А. Ю. Барановского. СПб.: Питер, 2012. 1024 с.
11. Драгомирецкая Н.В., Заболотная И.Б., Малыгина Т.И., Ижа А.Н. Хронический атрофический гастрит – перспективы лечения в курортологии. *Сучас. гастроентерологія*. 2007. №3. С. 85-90.

12. Дубровский В.И. Лечебная физическая культура (кинезотерапия): Учеб. для студ. высш. учеб. заведений. 2-е изд., стер. М.: Гуманит. изд. Центр ВЛАДОС, 2001. 608 с.
13. Епифанов В.А. Восстановительная медицина : учеб. Москва: ГЭОТАР-Медиа, 2012. 304 с.
14. Епифанов В.А. Лечебная физическая культура : учеб. пособие. Москва: ГЭОТАР-Медиа, 2009. 567 с.
15. Загальний та спеціальний догляд за хворими з елементами фізичної реабілітації: Навч. посіб. для студ. ВНЗ фіз. виховання і спорту / П.С. Назар, Л.Г. Шахліна. К.: Олімп. л-ра, 2007. 240 с.
16. Загальні основи фізичної реабілітації та спортивної медицини з елементами фармакологічної та нутритивної підтримки спортсменів : Навчальний посібник / Д.М. Бойко, М.Г. Бойко, О.С. Бойко, В.Л. Чорнуха. Полтава, 2014. 78 с.
17. Зак М. Ю. Классификация хронического гастрита: от Сиднейской системы к системе OLGA . *Сучасна гастроентерол.* № 6(56). 2010. С. 116-126.
18. Звягинцева Т.Д., Гаманенко Я.К. Хронический гастрит. *Ліки України. Неврологія-кардіологія* №3-4 (2). 2012. С. 28-35.
19. Калмыков С.А., Урдина Г.С., Пелих И.В. Анализ эффективности применения средств физической реабилитации у больных хроническим гастритом // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2014. № 9. С. 30-34.
20. Клінічна фармакологія : Підручник для студентів і лікарів. За загальною редакцією М. І. Яблучанського та В. М. Савченка. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2011. 405 .
21. Коруля І. А., Марухно І. С., Герасименко О. М. Діагноз «хронічний гастрит». Проблемні питання. Сучасні підходи до діагностики та лікування. *Сучасна гастроентерол.* 2014. N 2 (76). С. 133-138.
22. Куничев Л.А. Лечебный массаж. К. : Выща шк., 1990. 288 с.

23. Курик О.Г., Соловйова Г.А., Яковенко В.О. Хронічний гастрит і передракові зміни слизової оболонки шлунка: морфологічні аспекти. *Сучасна гастроентерол.* № 4 (48). 2009. С. 88-93.

24. Лежнева И.Ю., Балабина Н.М. Распространенность и факторы риска хронического гастрита. *Сибирский медицинский журнал*, 2011, № 4. с. 31-33.

25. Лекции по фармакологии для высшего медицинского и фармацевтического образования / В.М.Брюханов, Я.Ф.Зверев, В.В. Лампатов, А.Ю. Жариков, О.С. Талалаева. Барнаул: изд-во Спектр, 2014. 560 с.

26. Лікувальна фізкультура та спортивна медицина / Абрамов В.В., Клапчук В.В., Магльований А.В., Смирнова О.Л. Дніпропетровськ: ДДМА, 2005. 124 с.

27. Лікування хронічного гастриту з секреторною недостатністю / Ю.М. Степанов, І.Я. Будзак, І.М. Кононов, С.В. Косинська // *Сучас. гастроентерологія*. 2004. № 2. С. 4-7.

28. Макарова Г. А. Спортивная медицина: учебник. М. : Советский спорт, 2003. 480 с.

29. Маколкин, В. И. Внутренние болезни : учебник / В.И. Маколкин. 5-е изд., перераб. и доп. М. : Медицина, 2005. 592 с.

30. Машковский М.Д. Лекарственные средства. М.: Новая волна, 2012. 1216 с.

31. Медична та соціальна реабілітація: Навчальний посібник / За заг. ред. І.Р. Мисули, Л.О. Вакуленко. Тернопіль: ТДМУ, 2005. 402 с.

32. Медицинская реабилитация в терапии. Под ред. В.Н. Сокрута и В.Н. Казакова, Донецк, ОАО «Укр НТЭК», 2001. 76 с.

33. Медицинская реабилитация: Руководство для врачей / Под ред. В.А. Епифанова. МЕДпрес-информ, 2005. 328 с.

34. Медицинская реабилитация: Учебник для студентов и врачей / Под общ. ред. В.Н. Сокрута, Н.И. Яблучанского. Славянск: «Ваш имидж», 2015. 576 с.

35. Методика лечебной физкультуры при хронических гастритах у студентов [Электронный ресурс] / В.М. Шидловская // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. 2005. № 10. С. 187-190.
36. Михалюк Є.Л., Черепок О.О., Малахова С.М., Волох Н.Г. Вибір і застосування фізіотерапевтичних методів та курортних факторів при фізичній реабілітації хворих з патологією органів травлення та нервової системи. Навчальний посібник. ЗДМУ, 2016. 92 с.
37. Мухін В.М. Фізична реабілітація / В.М. Мухін. Київ: Олімпійська література, 2005. 471 с.
38. Нейко Є.М., Скробач Н.В. Хронічний гастрит. *Архів клініч. медицини*. 2004. № 2. С. 4-13.
39. Нековаль І.В., Казанюк Т.В. Фармакологія: підручник / І.В. Нековаль, Т.В. Казанюк. 4-е вид. К.: ВСВ «Медицина», 2011. 520 с.
40. О कोरोков А.Н. Диагностика болезней внутренних органов: Т. 1. Диагностика болезней органов пищеварения / А.Н. О कोरोков. М.: Мед. лит., 2003. 560 с.
41. О कोरोков А.Н., Лечение внутренних болезней, Руководство в 4-х томах, Москва, 2000.
42. Пархотик И.И. Физическая реабилитация при заболеваниях органов брюшной полости. К. : Олимп. лит., 2003. 224 с.
43. Пономаренко Г.Н. Частная физиотерапия: Учебное пособие. Москва: ОАО «Издательство Медицина», 2005. 744 с.
44. Пирогова Л. А. Основы медицинской реабилитации и немедикаментозной терапии : учебное пособие / Л. А. Пирогова. Гродно: ГрГМУ, 2008. 212 с.
45. Пирогова Л.А., Улащик В.С. Кинезотерапия и массаж в системе медицинской реабилитации: Учеб. пособие. Гродно, Гродненский госмедуниверситет 2004. 242 с.
46. Пропедевтика внутрішніх хвороб з доглядом за терапевтичними хворими / За заг. ред. А.В.Єпішина. Тернопіль: Укрмедкнига, 2001. 763 с.

47. Садат К. Н. Клініко-фізіологічні основи для складання комплексних програм з фізичної реабілітації осіб, хворих на хронічний гастрит. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Випуск 5 (75) 2016. С. 101-104.

48. Самосюк И.З., Мавродий В.М., Фисенко Л.И. Физиотерапия, физиопунктура и бальнеолечение гастроэтерологических и некоторых сопутствующих заболеваний (сердечно-сосудистых, сахарного диабета, ожирения и др.) Киев АО «УКРПРОФЗДРАВНИЦА» 1998

49. Серебряна Л.А. Реабилитация больных с патологией органов пищеварения. К.: Здоров'я, 1989. 168с.

50. Сокрута В.М., Казакова В.М. Фізичні чинники в медичній реабілітації: Підручник для студентів та лікарів ДонНМУ; Донецьк: ДОКТМО. 2008. 576 с.

51. Соломенцева Т. А. Хронический гастрит с позиции канцерпревенции. Эволюция представлений. *Сучасна гастроентерол.* 2013. N 4 (72). С. 135-140.

52. Справочник по диетологии / Под. ред. А.А. Покровского, М.А. Самсонова. М. : Медицина, 1981, 704 с.

53. Степанов Ю. М., Будзак І. Я., Кононов І. М., Косинська С. В. Лікування хронічного гастриту з секреторною недостатністю. *Сучас. гастроентерологія.* 2004. № 2. С. 4-7.

54. Ткач С.М. Современные подходы к классификации, диагностике и ведению больных с хроническим гастритом в свете международного Киотского консенсуса. *Сучас. гастроентерологія.* 2016. № 1(87). С. 110-116.

55. Фармакологія. Підручник дія студентів медичних факультетів / Чекман І. С., Горчакова Н. О., Казак Л. І. та ін. / Видання 2-ге. Вінниця : Нова Книга, 2011. 784 с.

56. Фармакотерапія внутрішніх захворювань та їх невідкладних станів: Навч. посібник / І.К. Латогуза. Х. : Основа, 2001 240 с.

57. Физическая реабилитация: Учебник для студентов высших учебных заведений / Под общей ред. проф. С. Н. Попова. Изд. 3-е. Ростов н/Д: Феникс, 2005. 608 с.

58. Физическая реабилитация при гастрите / под ред. А.В. Полустрева: Практическое руководство. Омск: И.П. Шелудивченко А.В. 2015. 56 с.

59. Чабаненко С.Н. Массаж при заболеваниях органов пищеварения. М.: Вече, 2004. 176 с.

60. Частная фармакотерапия: Учебное пособие / Под ред. Г.Н. Пономаренко. М.: ОАО «Издательство «Медицина», 2005. 744 с.

61. Шидловская В. М. Методика лечебной физкультуры при хронических гастритах у студентов: электронный ресурс / В. М. Шидловская // Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту. 2005. № 10. С. 187-190.

62. Mehta S.J., Asch D.A. How to Help Gastroenterology Patients Help Themselves: Leveraging Insights From Behavioral Economics. //Clinical Gastroenterology and Hepatology. 2014, vol.12(5), pp. 711-714. doi:10.1016/j.cgh.2014.02.022.

63. Turner J.R., Goldenring J.R., Wells R.G., Brounstein L.M., Dubnansky E.C. Cellular and Molecular Gastroenterology and Hepatology: The Evolution of AGA Publishing. //Gastroenterology. 2014, vol.146(5), pp. 1143-1144. doi:10.1053/j.gastro.2014.03.009.